

İSTANBUL-BAHÇELİEVLER
İLÇE MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

DÜŞÜNMEK

EKİM 2021
SAYI 8

Düşünme , var olan olarak adlandırılan insanın gerekli etkinliğidir. Bilincimizin insan ile doğa arasındaki gerçekliği koruması için düşünmeyi kavraması oldukça önemlidir.

Düşünmenin genel amacı karşılaşılan ya da karşılaşma ihtimalimizin olası olduğu durumlar öncesinde, sağlıklı karar vermemizi sağlayabilecek birtakım değerlendirmeleri yapmak olarak belirtilebilir. En iyi seçimleri yapabilmemiz için en iyi bilgilere ihtiyacımız vardır ve bu bilgilere ulaşılabilmek için, karar verme sürecindeki soruları doğru sormak gerekebilir.

Nasıl düşündüğümüz, düşünürken kendimiz hakkında neler öğrendiğimiz ve alacağımız kararın öncesi ve sonrası için neler bildiğimiz üzerine kendimize sorduğumuz sorular; analiz etme, yeniden değerlendirme ve yeniden düzenleme konusunda bizlere destek sağlayacaktır.

DÜŞÜNMEK

Akıl yürütme becerimizi değerlendirdiğimiz zaman muhakeme konusundaki yeterliliğimizi de öğrenmek isteyebiliriz. Bu istek, karar aldıktan sonra karşılaşılabileceğimiz olumsuzlukların ne olabileceğini görmek adına bize yardımcı olabilir.

AKIL YÜRÜTMEDE GÜVEN

Akıl yürütmede güven, kişinin daha üst düzeydeki ilgisinin inancına dayanır ve bu tutum, insanın kendisini cesaretlendirebilir. Bunun temeli inançtır, insan doğası ve sosyal yaşamındaki derin zorluklara rağmen insanlar başkaları için uygun bir iklim ve cesaretlendirme ile, anlayışlı bakış açısından, mantıki sonuçlar çizebilir; net. açık, ilgili, mantıki düşünme ile iyi nedenler ve kanıtlar ileri sürerek birbirini ikna etmeyi öğrenebilirler.

Akıl yürütmeye güvenin karşıtı akıl yürütmeye zihni güvensizliktir. Disipline olmamış düşünürler iyi akıl yürütmeyi tehdit olarak hissederler. Doğal olarak, insanlar kendi düşüncelerini analiz etmekte usta değildirler. Bu nedenle de kendi düşüncelerimize tam olarak güvenme eğiliminde oluruz. Kendi düşüncelerimizi daha fazla analiz ettiğimizde, görüşlerimizde daha fazla problem görürüz ve analiz edemediğimiz görüşlerimizi daha az tutma eğiliminde oluruz. Güven olmadan akıl yürütmede insanlar doğal olarak, kendi inançları çürük olsa bile doğruluğuna güveneceklerdir.

OLUMLU OLUMSUZ BİLGİLER

Mantık dışı inançlar, kişisel sorunlar, deneyimler, sahip olunan ön yargılar, insanlarla olan iletişimdeki sorunlar, bakış açısının aldaticılığı ve göz ardı edilen problemler; düşüncelerin olumsuz yönde etkilenmesine sebep olabiliyor. Düşüncelerin birbirini desteklememesi ve bir bütün halinde değerlendirilememesi, düşüncenin bir anlam ifade etmemesi olarak karşımıza çıkar. Bunun en önemli sebebi tutarsızlıktır. Sonraki sayfalarda kısaca bu gibi engellerin azaltılması için neler yapılabilir, bunlar izah edilecektir.

(1)

İnsanların, bilgi işleme süreçleri ile ilgili çalışmalarda, başlangıçta olumsuz bilgiler fark edildiğinde depresyonu olan insanların, bu olumsuz bilgilere takılı kalma eğiliminde olduğu görülür.

Örneğin depresyonu olan kişilere, olumsuz ve olumlu özellikler gösteren yüz ifadeleri resimleri gösterildiğinde, bu kişilerin olumsuz resimlere, olumlu resimlerden daha uzun bakma eğiliminde olduğu görülmüştür. Ayrıca depresyonu olan insanlar, olumsuz bilgileri olumlu bilgilerden daha çok hatırlama eğilimindedir.

(2)

Sevinç (2003) insanların hayatları boyunca elde ettikleri deneyimleri, problemleri çözüme ulaştırmak için kullandıklarını belirtir. Bu deneyimlerini sistemli bir düzene oturtmak için kişilerin düşünmeye ihtiyaçları vardır. Düşünme, kişisel deneyimleri bilgi işlem sürecine sokmaktır. Böylece 'düşünmek' kişinin kendisini ve toplumsal hayattaki problemleri çözmesinde yardımcı olur.

(3)

1

YANSITICI OLMAYAN DÜŞÜNÜR

Düşüncelerimizdeki önemli sorunların farkında değiliz.

Bu aşamada, yaşamlarımızdaki birçok sorun zayıf düşünce nedeniyle oluşmuştur fakat bunun farkında değilizdir.

İnançlarımızı veya kararlarımızı sorgulamayız. Entelektüel standartlarımız yoktur ve bu standartların ne olabileceğini bilmeyiz.

Farkında olmamamıza rağmen bu aşamadaki benmerkezci eğilimlerimiz düşüncelerimizde önemli bir rol oynar. Ne kadar benmerkezci ve ön yargılı olduğumuzu fark edecek beceri ve motivasyona sahip değilizdir, fikirleri mantıksızca savuşturduğumuzu kendi davranışımız veya rahat olduğumuz bakış açısını değiştirmek istemediğimiz için bilmeyiz.

(1)

2

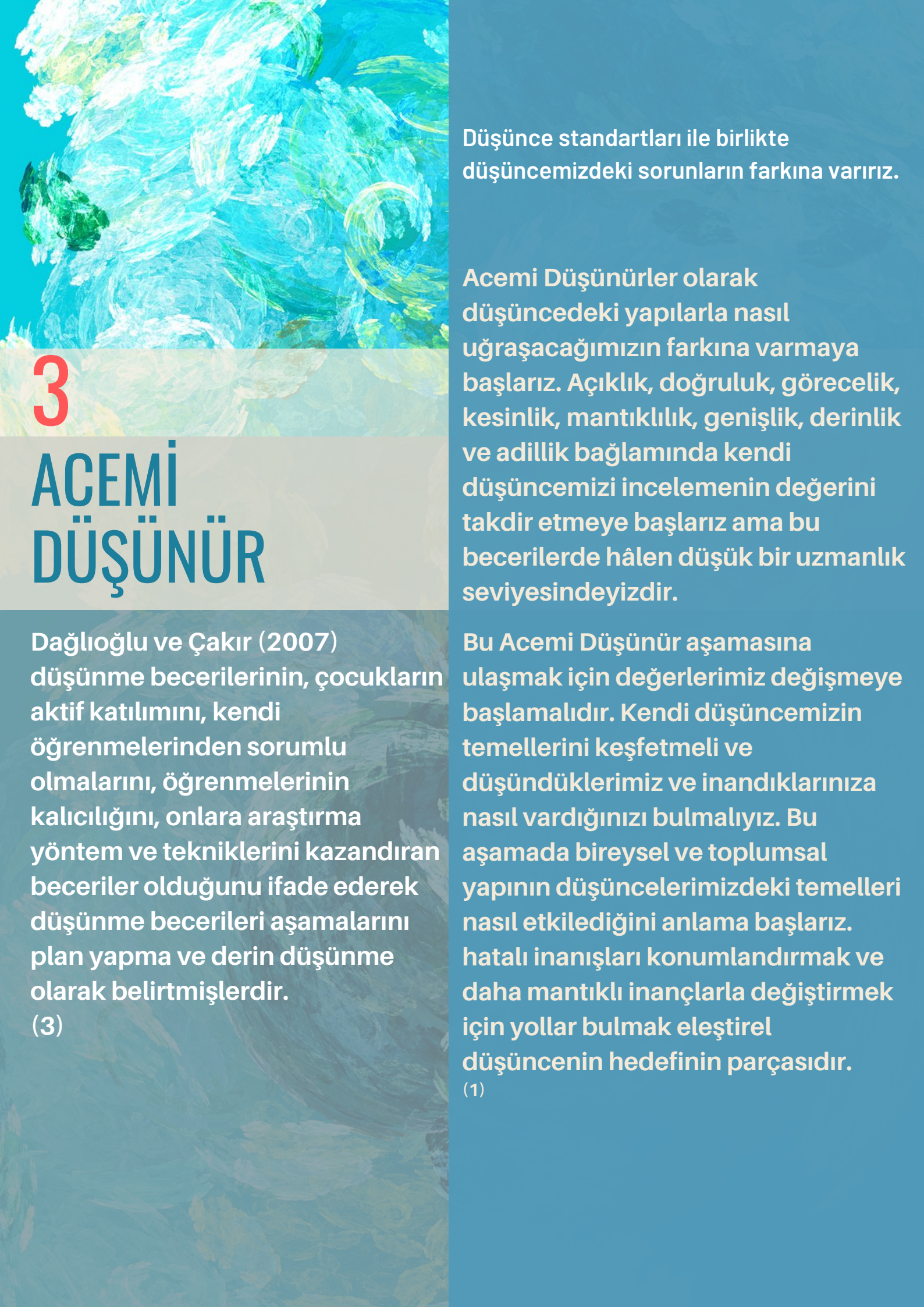
MEYDAN OKUNAN DÜŞÜNÜR

Düşüncemizdeki sorunların farkına varırız.

Düşüncelerimizdeki sorunların hayatımızda sorunlara neden olduğunu fark etmek de dâhil, düşüncelerimizin yaşamımızı biçimlendirdiğini anladığımızda Meydan Okunan Düşünür aşamasına geçeriz. Burada edinilen bilgilerin yorumlanmasındaki bir takım problemler gözlenmiştir. Yanlış, eksik veya yanıltıcı düşünceler hakimdir ve problemin göz ardı edilmesine sebep olabilir.

“Herkes benim gibi düşünseydi bu daha iyi bir dünya olurdu.” bakışı hâkim olan görüştür. Bu görüşe sahip olan insanlar iyi eğitiliden kötü eğitimiye kadar geniş bir yelpazededir. Eğitimin öz yansıtma ile ilişkili olduğunu gösterecek bir kanıt bulunmamaktadır.

(1)

3

ACEMİ DÜŞÜNÜR

Dağlıoğlu ve Çakır (2007) düşünme becerilerinin, çocukların aktif katılımını, kendi öğrenmelerinden sorumlu olmalarını, öğrenmelerinin kalıcılığını, onlara araştırma yöntem ve tekniklerini kazandıran beceriler olduğunu ifade ederek düşünme becerileri aşamalarını plan yapma ve derin düşünme olarak belirtmişlerdir.

(3)

Düşünce standartları ile birlikte düşüncemizdeki sorunların farkına varırız.

Acemi Düşünürler olarak düşüncedeki yapılarla nasıl uğraşacağımızın farkına varmaya başlarız. Açıklık, doğruluk, görecelik, kesinlik, mantıklılık, genişlik, derinlik ve adillik bağlamında kendi düşüncemizi incelemenin değerini takdir etmeye başlarız ama bu becerilerde hâlen düşük bir uzmanlık seviyesindeyizdir.

Bu Acemi Düşünür aşamasına ulaşmak için değerlerimiz değişmeye başlamalıdır. Kendi düşüncemizin temellerini keşfetmeli ve düşündüklerimiz ve inandıklarınıza nasıl vardığınızı bulmalıyız. Bu aşamada bireysel ve toplumsal yapının düşüncelerimizdeki temelleri nasıl etkilediğini anlama başlarız. hatalı inanışları konumlandırmak ve daha mantıklı inançlarla değiştirmek için yollar bulmak eleştirel düşüncenin hedefinin parçasıdır.

(1)

ACEMİ DÜŞÜNÜR ETKİNLİKLERİ

Başarılı bir değerlendirme için gerekli olan, kişinin sürekli olarak çeşitli unsurlara ayırması ve bu unsurları kalite standartları doğrultusunda test etmesidir. Bu bağlamda birtakım sorular sorabiliriz.

Netlik

Bu fikri ayrıntılandırılabilir miyim?

Bu fikri başka bir yolla ifade edebilir miyim?

Bana açıklayıcı bir unsur sunabilir misiniz?

Doğruluk

Bunun gerçekten doğru olup olmadığını görmek için nasıl kontrol edebiliriz?

Kesinlik

Bana daha fazla ayrıntı verebilir misin?

İlgililik

Bu fikrin sorunla nasıl bir bağlantısı vardır?

Bu fikrin diğerleriyle arasında nasıl bir bağlantı vardır?

Düşünce Özgürlüğü

Başka bir bakış açısını dikkate almaya ihtiyacımız var mı?

Bu meseleye başka bir açıdan bakabilir miyiz?

Acemi Düşünür'den Alistirma Yapan Düşünür'e geçmenin tek yolu kendinizi iyi düşünmede günlük alıştırma yapmaya ve alıştırma için kendi planını yapmaya adamanızdır. Bir düşünür olarak gelişmek üzere sizin için işe yarayacak bir plan oluşturmalsınız. Bu plan birlikte yaşayabileceğiniz, sizde tükenmişlik veya yük oluşturmamalı. Gününüzü gözden geçirmeyi ve kendi güçlü ve zayıf noktalarınızı değerlendirmeyi deneyin.

(1)

4

ALİŞTIRMA YAPAN DÜŞÜNÜR

Düzenli uygulamanın gerekliliğini kabul ederiz.

Duygularınızla temasa geçin. Ne zaman olumsuz bir duygu hissederseniz kendinize sistemli olarak şunları sorun:

- Tam olarak hangi düşünce bu duyguya yol açıyor?
- Ne varsayıyorum?
- Bu varsayımlarda bulunmalı mıyım?
- Düşüncelerim hangi bilgiye dayanıyor?

Kendinize şu gibi sorular sorabilirsiniz:

- Bugünkü en kötü düşünmemi ne zaman yaptım?
- En iyi düşünmemi ne zaman yaptım?
- Bugün hakkında gerçekten ne düşündüm?
- Herhangi bir şeyi çözdüm mü?
- Beni gereksiz yere üzecek herhangi bir olumsuz düşünceye izin verdim mi?
- Eğer bu günü tekrar etmem gerekseydi neyi farklı yapardım?
- İfade ettiğim değerlerimle uyumlu mu hareket ettim?
- On yıl boyunca her günümü bu şekilde geçirseydim en sonunda, bu zamana degecek bir şey elde eder miydim?

Zihin aklın kılavuzluğunda
kavradığı her şeyi aynı
sonsuzluğun ışığı altında
kavrar.

Baruch Spinoza
Ethica

Kaynaklar

(1) Kitap, Kritik Düşünce

(2) Kitap, Anormal Psikoloji

(3) Mine Koyuncu Şahin, Berrin Akman Erken Çocukluk Döneminde Düşünce Becerilerinin Gelişimi
Dağlıoğlu, H. E. ve Çakır, F. (2007). Erken Çocukluk Döneminde Düşünme Becerilerinden Planlama ve
Derin Düşünmenin Geliştirilmesi. Eğitim ve Bilim, 32 (144), 28-35.

Sevinç, M. (2003). Bilişsel Gelişim ve Düşünme Becerilerinin Eğitimi. M. Sevinç (Ed.) Gelişim ve
Öğrenmede Yeni Yaklaşımlar (157-168), İstanbul: Morpa Yayıncılık